

Михайло Матяш, Мирослава Філоненко
Віталій Луньов, Олена Лазуренко, Надія Тертична
Ольга Скоробогатова, Сергій Середа

МЕДИЧНА ПСИХОЛОГІЯ: теоретичні рамки, емпіричні основи та клінічне застосування

Підручник

Михайло Матяш
Мирослава Філоненко
Віталій Луньов
Олена Лазуренко
Надія Тертична
Ольга Скоробогатова
Сергій Середа

**МЕДИЧНА ПСИХОЛОГІЯ:
ТЕОРЕТИЧНІ РАМКИ,
ЕМПІРИЧНІ ОСНОВИ ТА КЛІНІЧНЕ
ЗАСТОСУВАННЯ**

За редакцією Михайла Матяша, Віталія Луньова

Підручник

Київ
2024

УДК 159.9:61+612.8+159.922

*Рекомендовано в якості підручника
Вченою радою Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН
(протокол № 2 від 29.02.2024 року) для студентів спеціальностей
053-психологія, 225 – медична психологія*

Виконано за сприяння House of Educations & Research (71-75, Shelton Street, Covent Garden, London, United Kingdom, WC2H 9JQ)

Рецензенти

Алла Борисюк – завідувачка кафедрою психології та філософії Буковинського державного медичного університету, доктор психологічних наук, професор.

Маріанна Маркова – завідувачка кафедрою сексології, психотерапії та медичної психології ННШО Харківського національного медичного університету, доктор медичних наук, професор.

Галина Мозгова – завідувачка кафедрою психосоматики та психологічної реабілітації факультету психології Українського державного університету ім. Михайла Драгоманова, доктор психологічних наук, професор.

**Михайло Матяш, Мирослава Філоненко, Віталій Луцьов, Олена Лазуренко,
Надія Тертична, Ольга Скоробогатова, Сергій Середа**

Медична психологія: теоретичні рамки, емпіричні основи та клінічне застосування: підручний / за заг. ред. М. Матяш, В. Луцьова. Київ: «Видавництво Людмила», 2024. 170 с.

ISBN 978-617-7828-00-0

У навчальному виданні представлено системний огляд сучасних підходів до медичної психології як окремої галузі науки та клінічної практики. Підручник узагальнює передісторію становлення медичної психології, та її розвиток в Україні як саме лікарської спеціальності, а також сучасні аспекти професійної підготовки фахівців.

У першому розділі висвітлено короткий нарис перед- та історії медичної психології, розглянуто основні етапи її розвитку та формування. Другий розділ присвячений історії становлення медичної психології як лікарської спеціальності в Україні з детальним аналізом еволюції цього напрямку в українській медицині.

Третій розділ надає огляд системи професійної підготовки лікарів-психологів, зокрема, висвітлено коментарі до законодавства, що регламентує їх діяльність. Четвертий розділ розглядає теоретичні рамки, емпіричні основи та клінічні підходи до медичної психології, пропонує методологему для клінічного застосування отриманих знань.

Підручник адресовано, передусім, здобувачам зі спеціальності 225- медична психологія, практикуючим лікарям-психологам, а також науковцям, які цікавляться сучасними підходами до медичної психології та її розвитком в Україні як лікарської спеціальності. Підручник буде корисним також здобувачам зі спеціальності 053- психологія та 227- терапія та реабілітація.

ЗМІСТ

Вступ	5
--------------------	---

Глава 1.

КОРОТКИЙ НАРИС ІСТОРІЇ МЕДИЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ

Матяш М.М., Лазуренко О.О	7
--	---

Питання для обговорення	35
-------------------------------	----

Тестові завдання	37
------------------------	----

Глава 2.

ІСТОРІЯ МЕДИЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ ЯК ЛІКАРСЬКОЇ СПЕЦІАЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

Філоненко М. М., Тертична Н.А.	40
---	----

Питання для обговорення	56
-------------------------------	----

Тестові завдання	57
------------------------	----

Глава 3.

СИСТЕМА ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ЛІКАРІВ-ПСИХОЛОГІВ

Матяш М.М., Тертична Н.А., Скоробогатова О.В.	60
--	----

Коментарі до основних законодавчих актів, які регламентують діяльність лікаря-медичного психолога.....	74
--	----

Питання для обговорення	81
-------------------------------	----

Тестові завдання	82
------------------------	----

Глава 4.**ТЕОРЕТИЧНІ РАМКИ, ЕМПІРИЧНІ ОСНОВИ
ТА КЛІНІЧНЕ ЗАСТОСУВАННЯ****Матяш М.М., Луньов В.Є., Серeda С.**

Питання для обговорення

Тестові завдання

Список використаних**та рекомендованих джерел**

ВСТУП

Медична психологія відіграє ключову роль інтегративного наукового дискурсу про ментальне здоров'я на межі між психологічними процесами та фізичним здоров'ям. Крім того, ця спеціальність робить значний внесок у розуміння того, як психологічні, поведінкові та культурні фактори впливають на фізичне здоров'я та хворобу. Медичні психологи є невід'ємною складовою міждисциплінарних бригад та програм з діагностики та лікування психологічних аспектів фізичних захворювань, полегшення управління хронічними захворюваннями та покращення результатів шляхом зміни поведінки та підтримки психічного здоров'я. Важливість цієї галузі виходить за рамки індивідуального лікування і включає стратегії громадського здоров'я, профілактичні програми та розробку політики, спрямованої на покращення загальної системи охорони здоров'я та якості життя пацієнтів.

Вивчаючи найновіші дослідження підручник має на меті:

- Виокремити найефективніші психологічні інтервенції та стратегії, що застосовуються в різних медичних закладах, та їхній вплив на результати лікування пацієнтів.
- Обговорити різні дослідницькі методології, що використовуються в дослідженнях з медичної психології, включаючи експериментальний дизайн, лонгітюдні дослідження та якісний аналіз.

– Сприяти глибшому розумінню того, як культурні відмінності впливають на психологічну практику в медицині, а також розглядати як виклики, так і можливості у впровадженні цих практик на глобальному рівні.

– Визначати майбутні напрямки досліджень і розробок, які можуть сприяти розвитку медичної психології, з акцентом на інноваційних практиках, що заповнюють прогалини між психологічною теорією і застосуванням в охороні здоров'я.

Розглядаючи ці питання, автори намагаються презентувати комплексний огляд, який не лише освітить медичних працівників і дослідників, а й поінформує політиків і практиків про ефективну інтеграцію психологічних принципів у медичний контекст. Такий цілісний підхід покликаний сприяти глибшому розумінню системної природи здоров'я та багатогранної ролі психології в медичних умовах.

ГЛАВА 1.

КОРОТКИЙ НАРИС ІСТОРІЇ МЕДИЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ

Матяш М.М., Лазуренко О.О.

Традиційним в історії психології є загальне уявлення, згідно з яким виділення медичної психології в якості прикладної галузі було обумовлено поєднанням експериментальних досліджень з вирішенням актуальних проблем і практичних завдань в психіатрії та неврології наприкінці ХХ – початку ХХІ ст. Проте, єдиний підхід до вивчення психіки виробити не вдалося. В конкретних дослідженнях ніколи прямо, а в більшості випадків замасковано, використовувалися положення психологів різних напрямків і шкіл, що стало свідченням творчого використання здобутків світової психологічної науки.

З давніх-давен у зіткненнях із хворобами людина удосконалювала своє розуміння їх суті та пагубної ролі, а тому старалась з'ясувати їх походження і причини, а відтак постійно шукала засоби боротьби з ними. Проте, якщо із соматичними захворюваннями, починаючи вже із сивої давнини, накопичувала вона необхідні, і то реальні, дані, то в питаннях, пов'язаних з проблемами психічних захворювань, тривалий час лишалась беззбройною, під тягарем найвищих, часом фантастичних, уявлень і пересудів.

Застосування лікарями психологічних концепцій щодо вирішення лікувальних і дослідних завдань знайшло свій